

Vergaderjaar 2021–2022

33 173

Prestaties in de strafrechtketen

Nr. 21

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 27 oktober 2021

Hierbij bied ik uw Kamer de jaarlijkse publicatie Criminaliteit en rechtshandhaving 2020: Ontwikkelingen en samenhangen – afgekort C&R 2020 aan¹. C&R 2020 omvat de strafrechtsketencijfers inclusief het eerste jaar van de COVID-19 pandemie en beschrijft de ontwikkelingen in de vorm van jaarcijfers. Wat zich qua ontwikkelingen afspeelt in de afzonderlijke maanden binnen het jaar blijft daarmee buiten beeld. Mogelijke verbanden met COVID-19 komen alleen aan de orde voor zover daar voldoende aanwijzingen voor zijn.

Criminaliteit en rechtshandhaving 2020 (C&R 2020)

C&R is in 1999 door het WODC en het CBS opgezet. Sinds 2011 werkt de Raad voor de rechtspraak (Rvdr) aan deze publicatie mee en in de onderhavige editie C&R 2020 ook de politie en het Openbaar Ministerie, waardoor de expertise verder is verbreed. De u nu aangeboden 19e editie – Criminaliteit en rechtshandhaving 2020 – brengt de periode 2010 tot en met 2020 in kaart. C&R beoogt ontwikkelingen in en samenhangen tussen criminaliteit en rechtshandhaving periodiek en systematisch in kaart te brengen. De publicatie biedt statistische informatie ter ondersteuning van de beantwoording van vragen op het gebied van criminaliteit en rechtshandhaving en is bedoeld als statistisch naslagwerk. Deze C&R 2020 editie is vergelijkbaar met de vorige editie en bevat kernstaten en figuren met daarbij bondige teksten. De onderliggende gegevens zijn in de vorm van Excel-tabellen digitaal te raadplegen via de website van het WODC, met daarin ook gegevens van vóór 2010.

Enkele bevindingen

De opstellers van het rapport hebben een selectie gemaakt van een aantal in het oog springende bevindingen.

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

In het afgelopen decennium daalde zowel het zelf gerapporteerd slachtofferschap als de door de politie geregistreerde criminaliteit sterk. Het geschatte aantal door burgers ondervonden delicten – bekend tot en met 2019 – daalde met 40%. De door de politie geregistreerde criminaliteit daalde tussen 2010 en 2020 met een derde (–33%). Het totale aantal door de politie geregistreerde verdachten nam sinds 2010 af met 39%, naar 250.000. Het aantal minderjarige verdachten daalde in de periode 2010–2020 met bijna 6 op de tien naar 27.000 verdachten (–57%). De daling in de geregistreerde criminaliteit werkt in de hele keten door. Het totale aantal sancties, opgelegd door politie, OM en rechter tezamen, daalde sterker dan de geregistreerde criminaliteit (–44%).

Recent, van 2017 tot 2019, daalde het zelf gerapporteerd slachtofferschap beperkt (van 15% naar 14%).² In 2019 was voor het eerst sinds 2011 sprake van een toename, met 4%, van de door de politie geregistreerde criminaliteit ten opzichte van het voorgaande jaar. En ook het aantal door de politie geregistreerde verdachten en de instroom bij het OM, zowel totaal als minderjarige verdachten, nam voor het eerst sinds jaren weer toe in 2019. Maar in het COVID-19 pandemiejaar nam mede onder invloed van de COVID-19 maatregelen en het daaruit volgend gewijzigd criminaliteitsbeeld het aantal geregistreerde misdrijven met 1,5% enigszins af, naar 808.000. Het aantal geregistreerde verdachten en de instroom bij het OM daalde sterker (respectievelijk met –9 en –8%) en het aantal sancties nog sterker (–18%). Ook het aantal door de politie geregistreerde minderjarige verdachten en de instroom van minderjarige verdachten bij het OM daalde (met –19 en –10%).

Effecten COVID-19

De opstellers van het rapport hebben een selectie gemaakt van mogelijke verbanden met COVID-19 en de beschreven ontwikkelingen in C&R, 2020 voor zover daar voldoende aanwijzingen voor zijn.³

De COVID-19-maatregelen hebben waarschijnlijk aanmerkelijke invloed gehad op de ontwikkeling van de door de politie geregistreerde criminaliteit in 2020. Het aantal door de politie geregistreerde woninginbraken, winkeldiefstallen en gevallen van zakkenrollerij daalde met respectievelijk 22%, 13% en 47% ten opzichte van 2019. Dit lijkt toe te schrijven aan o.a. het vele thuisblijven, de winkelsluiting en het verminderde toerisme en reisbewegingen tijdens de eerste lockdown.

Criminaliteit met een digitale component is in 2020 juist toegenomen. De politie registreerde ten opzichte van 2019 respectievelijk 128% en 48% meer cybercrime en horizontale fraude (waaronder fraude met online handel en WhatsApp fraude).

Deze ontwikkeling bij de politie wordt weerspiegeld in de instroom bij het OM. Het aantal verdachten van delicten als (winkel)diefstal, inbraak, vernieling en mishandeling nam af als gevolg van de lockdown en de criminaliteit manifesteerde zich meer digitaal. De daling geldt ook voor het aantal door het OM in 2020 genomen beslissingen, dat een afname van 7% ten opzichte van 2019 laat zien.

² Meer actuele cijfers worden volgend jaar met de actualisatie van de Veiligheidsmonitor bekend.

³ Meer duiding over relatie tussen COVID-19 en de ontwikkelingen in de criminaliteit worden gegeven in het onlangs gepubliceerde themanummer: Scheepmaker, Marit & Edwin Kruisbergen (Red.) (september 2021). De (blijvende) gevolgen van de coronacrisis. Justitiële Verkenningen, vol. 47, no 3, september, 123 pp. <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/3100>

In 2020 deed de rechter 66.000 misdrijfzaken af, 42% minder dan in 2010 en 23% minder dan in 2019. De sterke daling in 2020 ten opzichte van het voorgaande jaar hangt samen met de COVID-19-maatregelen. Daardoor was er een gedeeltelijke, tijdelijke sluiting van de gerechten en een daling van het aantal dagvaardingen.

In 2020 is de instroom in het gevangeniswezen, en de Justitiële Jeugdinrichtingen (JJl) als gevolg van de COVID-19-pandemie respectievelijk 31% en 14% lager dan in 2019. In de JJl's nam de instroom juist weer toe vanaf 2017 naar 2019. En ook de instroom van meerderjarigen in het gevangeniswezen liet in 2019 een kleine stijging zien na een dalende trend.

In 2020 is voor alle taakstraffen en vrijheid beperkende sancties een daling te zien. Het aantal door 3RO afgesloten taakstraffen is als gevolg van de COVID-19- maatregelen bijna gehalveerd ten opzichte van 2019.

Alle ter executie aangeboden aan het CJIB aangeboden financiële sancties dalen in 2020. Bij sommige sancties, waaronder de geldsomtransacties, geldboetes en ontnemingsmaatregelen, is de instroom zelfs met een derde afgenomen. Dit kan waarschijnlijk toegeschreven worden aan de COVID-19-pandemie.

Openbaarmaking

C&R 2020 wordt op 18 oktober 2021 openbaar gemaakt op de websites van het WODC, CBS en de Raad voor de Rechtspraak.

Tot slot

Beleid en praktijk zijn gediend met tijdige signalering van trends en ontwikkelingen in de criminaliteit. De publicatie van C&R is hierbij een belangrijke bron.

De Minister van Justitie en Veiligheid,
F.B.J. Grapperhaus